

ZAPPE LÁSZLÓ

Lényegében igénytelen

■ SHAW: SOSEM LEHET TUDNI ■

Századvégi darab, de nem a múlt, hanem az azelőtti század végéről. Ám nem azért vesztette el minden időszerűségét, mert olyan régi, hanem mert csupa olyasmiről beszél, amit azóta alaposan megcáfolt az idő, ráadásul olyan nyelven, olyan módszerrel, olyan dramaturgiával, amely ma már csak a kommersziális bulvárszínházakban létezik. Sőt azon belül is ásatag; azóta ugyanis az időközben elkövetett forradalmi formabontásokat is sikerült bevonni az üzletbe.

Piros Ildikó (Clandonné) és Viczián Ottó (Philip)

Shaw éles elmével, okosan, néha okoskodva szedte ízeire darabjaiban kora angol polgári életformáját és nézetrendszerét, pontosabban az előítéletek szövevényét. Hősei mindenféleképpen kibeszéltek, amiről nem volt illendő beszélni. Például hogy anyagi, üzleti érdekek vezérlik tetteiket. A *Sosem lehet tudni* ehhez középpontba állít egy felvilágosult, a csodálatos, szabad és szabadelvű jövő századra (a XX.-ra) tudatosan készülő asszonyt a maga elvei sze-

rint nevelt gyermekeivel együtt; ezek Angliába visszatérve, összefutnak a konzervatív bölény apával, továbbá egy léha ifjú (egyszerre szerelmes és hozományvadász) fogorvossal, valamint egy fanyar életbölcseességű pincérről és annak előkelő jogásszá lett fiával. Csupa olyan illúzió jelenik meg a színen, amelyre az azóta lezárult évszázad alaposan rációzott. A jelen felől nézve Shaw és hősei egyaránt rettentő konzervatívnek tetszenek, hiszen a jövőtől legfőképpen a modor változását, a szókimondás, az őszinteség eluralkodását várják. Hogy a világ lényege is átalakulhat, hogy valódi társadalmi változások is bekövetkezhetnek, az mintha eszükbe sem jutna. A gazdagság, a kényelem, a könnyelműség csak fokozhatóan tetszik a számukra. Hogy világméretű rémtörténetek várnak rájuk, hogy elementáris dühök törnek föl majd belőlük is, az föl sem merül. Tét nélküli kellemes elménckedés minden szavuk. S ha egy-egy pillanatra mégis fölzazna a légkör, akkor jön a pincér, s hoz valami fogyasztánivalót, no meg a maga alaposan leszűrt életbölcseességét, miszerint sosem lehet tudni.

A Madách Színház jó negyedszázada már játszotta a darabot, Ádám Ottó rendezésében (éppen nemrég láthattuk a televíziós Filmmúzeumban), Tolnay Klárral és Mensáros Lászlóval. A mostani előadásból is szerepeltek benne ketten, Huszti Péter és Piros Ildikó. Ma az akkori előadás is eléggé elképesztő benyomást kelt, pedig akkor még jobban tudták ezt a társalgási stílust, és valami élt az akkor még csak háromnegyed évszázados illúziókból. Mindebből persze egyáltalán nem az következik, hogy ma ne lehetne érvényesen és érdekesen eljátszani a darabot. Elképzelhető volna az elvesztett illúziókkal szembenézve vagy éppen nosztalgikusan, visszarévedve rájuk.

Verebes István rendezésében, Kiskovács Gergely napfényes díszletében, Torday Hajnal szemgyönyörködtetésre szánt ruháiban azonban semmi ilyesmi nem történik. Lebonyolódik egy főként érdekelt történet, egy szabványos vígjáték, amelyben a szájak éppen csak annyira kuszálódnak össze, hogy aztán könnyedén kibogozódhassanak. A játék során valamiféle létszerűség, netán életigazság csak véletlenül, még az is lehet, hogy merő tévedésből bukkan föl. Például Haffner Anikó a szabadelvű kamasz lány viháncolásai közben mintha nem érzékelne a hely szellemét, amely mindenki mást üres modorosságra buzdít. Szűcs Gábor is mintha megfélemlenkedne róla, amikor álarcosbáli jelmezben hozza be a színpadra a nagy tekintélyű jogtudort. De aztán az ő lendülete is megfogytokozik. Huszti Péter és Piros Ildikó olajozottan működteti tanult és jól begyakorolt eszközeit, anélkül, hogy bármi is megérintené őket abból, amit tesznek vagy mondanak. Timkó Eszternek viszont nincs mit működtetnie. Viczián Ottó abszolút jól nevelt fiatalemberré szelídíti a szertelen ikerpár fiú tagját, Trokán Péter egyáltalán nem találja helyét az apa szerepében, mint aki nem érti, hogyan is lett ő hirtelen szívtipró amorózóból utálatos, beteges vénember. Külön csapás a néző számára Pindroch Csaba. Merthogy neki viszont a maga nyakigláb természetével, apró fejével, kissé kukorékoló hangjával léha szívtipróként kellene alakítania, aki egyszerre cinikus és holtszerelmes. Lehet, hogy jó ötletnek látszott rábíznia a szerepet, lehet, hogy a rendező így akarta fanyar humorral fűszerezni a figurát, az eredmény viszont inkább csak kínos feszengés lett.

Az előadással amúgy bizonyára nem lesz nagy baj. Körüti bulvárprodukciónak, külsőségeiben igényes, lényegét tekintve igénytelen. A tapasztalat szerint erre van igény.

G. B. SHAW: SOSEM LEHET TUDNI (Madách Színház)

DÍSZLET: Kiskovács Gergely. JELMEZ: Torday Hajnal. RENDEZTE: Verebes István.

SZEREPLŐK: Piros Ildikó, Timkó Eszter, Haffner Anikó, Viczián Ottó, Pindroch Csaba, Trokán Péter, Huszti Péter, Dózsa László, Szűcs Gábor, Mezei Réka.